

августа
Кохановська

Auguste

бібліотека українського мистецтва

uartlib.org

A. Kochanowski

1891

августа Кохановська

Чернівці
«Букрек»
2013

*Видано за сприяння Чернівецької обласної державної
адміністрації та Чернівецької обласної ради*

К 75 Августа Кохановська. З колекції Чернівецького обласного художнього музею. – Чернівці : Букрек, 2013. – 60 с. : іл.

ISBN 978-966-399-488-8

Мистецьке видання, яке Ви тримасте у руках, побачило світ завдяки підтримці держави. Воно приурочене 145-й річниці від дня народження буковинської мисткині та етнографки Августи Кохановської. Цей художній альбом – знакове і водночас рідкісне явище на сьогодні. Він представляє творчість буковинської художниці та є майже повним каталогом її творів, які містяться у фондовій збірці Чернівецького обласного художнього музею. Тут представлені портрети і жанрові композиції, виконані в пастельній техніці, автопортрети різних періодів життя, а також велике за розміром живописне полотно «Прочани». В її рисунках, етюдках, сценах із народного життя постають і мальовнича краса рідної природи, її архітектурні пам'ятки, і виразні етнографічні образи. Особистість Августи Кохановської та її художня спадщина залишили помітний слід у культурному житті краю.

Видання двомовне – тексти подані українською та польською мовами.

ББК 85.143(4УКР)я6

*Wydano dzięki wsparciu Państwowej Administracji Obwodowej
w Czerniowcach oraz Czerniowieckiej Rady Obwodowej*

Augusta Kochanowska. Z kolekcji Obwodowego Muzeum Sztuki w Czerniowcach. – Czerniowce : Bukrek, 2013. – 60 s. : il.

ISBN 978-966-399-488-8

Niniejsza publikacja o sztuce, którą trzymacie Państwo w swoich rękach, mogła się ukazać dzięki wsparciu państwa ukraińskiego. Została ona poświęcona 145. rocznicy urodzin Augusty Kochanowskiej – bukowinijskiej artystki i etnografki. Album ten jest w dzisiejszym świecie znakiem czasu, a zarazem zjawiskiem wyjątkowym i rzadkim. Przedstawia on twórczość bukowinijskiej artystki i jest niemal pełnym katalogiem jej prac, które znajdują się w kolekcji Obwodowego Muzeum Sztuki w Czerniowcach. Zawiera on portrety i sceny rodzajowe wykonane w technice pastelowej, autoportrety z różnych okresów życia artystki, jak również wielkich rozmiarów obraz na płótnie „Pięlrzymi”. W jej rysunkach, etюдach, scenach z życia chłopstwa bukowinijskiego zostało odzwierciedlone malownicze piękno ojczyzny przyrody, pamiętki architektoniczne oraz realistyczne obrazy etnograficzne. Postać Augusty Kochanowskiej i jej twórczość pozostawiły znaczący ślad w życiu kulturalnym Bukowiny.

Wydanie dwujęzyczne – teksty zostały podane w języku ukraińskim i polskim.

Життя і творчість

особистість відомої буковинської художниці Августи Кохановської цікавить багатьох любителів мистецтва. Її внесок у розвиток культури краю досить вагомий. Вона увійшла в історію образотворчого мистецтва Буковини як графік, живописець, етнограф. Епоха, коли визрівав мистецький талант Кохановської, позначена ростом національної самосвідомості, активізацією громадського та культурного життя. У Чернівцях, як і в інших облас-

тах України, виникають творчі організації, зокрема, «Товариство прихильників мистецтва», влаштовуються щорічні художні виставки, відкривається художня школа, засновуються музеї (крайовий, церковного мистецтва, промисловий). У цих умовах формується плеяда митців, які у своїх творах висвітлювали життя народу.

Дослідження творчості відомої буковинської художниці почалися порівняно недавно з публікацій переважно біографічного характеру в обласній періодиці, уривків із листування мисткині, які

проливають світло на її стосунки з відомими діячами буковинської культури. Вивчення документів Обласного державного архіву виявило окремі відомості стосовно особистості художниці (зокрема, були уточнені дані стосовно дати й місяця її народження). Твори Кохановської зберігаються у трьох Чернівецьких музеях: художньому, краєзнавчому і літературно-меморіальному О. Кобилянської. Так судилося, що життя Августи Кохановської тісно перепліталось з видатною українською письменницею Ольгою Кобилянською. Особиста і творча дружба талановитих особистостей почалася з юнацьких років і тривала майже усе життя. Більшість матеріалів про життя і творчість Августи Кохановської зберігається у Літературно-меморіальному музеї Ольги Кобилянської (довідка Е. Панчука, листи О. Кобилянської до Августи Кохановської, щоденник художниці, біографія Ольги Кобилянської).

Августа Кохановська народилася (за даними Обласного державного архіву) в Чернівцях 6 липня 1868 року. Родина Кохановських – польського походження. Предки художниці переселилися на Буковину з Галичини у XVIII ст., згодом переїхали у містечко Кимполунг на Південній Буковині, де батько займав посаду повітового старости. Сім'я була однією з найважливіших у Кимполунзі. У будинку батька художниці Йозефа була багата бібліотека, яка містила значну кількість творів класиків світової літератури. Саме у роки проживання в Кимполунзі відбулося знайомство з Ольгою Кобилянською. У біографії письменниці є рядки,

присвячені Кохановській: «...дім старости Кохановського, батька малярки і моєї приятельки, панни Августи Кохановської, що хоч і не українка, а знімечена полька, перша з буковинських малярок задержалася коло буковинської і переважно гуцульської орнаментики і була моєю найкращою товаришкою в різних небезпечних прогулянках по горах» (Ольга Кобилянська. Щоденники. Автобіографії. Листи та спогади. – К.: Дніпро, 1982. – С. 211). Із щоденників відомо, що в юності дівчата проводили разом багато часу, писали, малювали, здійснювали тривалі прогулянки у гори, брали участь в аматорських виставах, які постійно влаштовувалися на великі свята у будинку Кохановських (Різдво, Новий Рік, Велікендь).

На початку 1885 року родина Кохановських переїжджає до Чернівців (у зв'язку з отриманням Йозефом Кохановським посади радника окружної управи), де оселяється у власному будинку на вул. Шевченка, 41 (тодішня NEU WELTGAUSSE, Новий Світ). За цією адресою родина мешкала постійно аж до від'їзду художниці в Турунь у 1922 році. Перші уроки малювання, за словами самої Кохановської, вона проходила у відомого мистця, вихованця Краківської академії мистецтв Тадеуша Суліми фон Попела, який сформувався під впливом улюбленого майстра історичного живопису Яна Матейка. У 1888 році художник кілька місяців жив у Чернівцях, де, зокрема, виконав картину на тему життя польських королів. У цей період, ймовірно, і відвідувала його студію майбутня

Будинок на вул. Т. Шевченка у Чернівцях, де проживала родина Кохановських

Dom przy ulicy T.Szewcenki w Czerniowcach, w którym mieszkała rodzina Kochanowskich

художниці. Потяг до малювання згодом привів її до Віденської академії мистецтв, де вона навчалася з 1894 до 1899 року. Про період студіювання у цьому закладі відомо небагато. Із листів Ольги Кобилянської до Кохановської, які збереглися, дізнаємося, що їх дружба підтримувалася листуванням. Старша подруга була занепокоєна долею художниці, вболівала за її мистецький талант. У листі Ольги Кобилянської до Осипа Маковея звучить досить цікава характеристика Кохановської, де, зокрема, відзначено, що Августа потребує постійної підтримки з боку більш сильної особистості. Зі слів Кобилянської постає людина тонкої душі, делікатна, романтична, яка гостро реагує на всі життєві події. Особистість художниці виявляється і в її творах, різних за жанрами й технікою виконання.

Після повернення з Відня до Чернівців Августа веде активне творче життя, часто виїжджаючи у села Буковини, по-

дорожує горами, де вивчає життя гуцулів. Спостереження художниці згодом виливаються у живописні та графічні твори: «Повернення гуцулів з ярмарку» (1906), «Старий гуцул» (1910), «Гуцул з сапою», «Гуцули в дорозі», «Оранка». У портреті «Хлопець у народному вбранні» (1891) Кохановська будує композицію з усіма характерними ознаками парадного репрезентативного портрета: подає фігуру на повний зріст, ретельно виписує кожную деталь, обираючи пейзажне тло для заднього плану, захоплюється зовнішніми деталями. У пейзажах Кохановська демонструє розмаїття технік і мотивів зображення. Здебільшого невеликого розміру, вони вирізняються особливо теплим настроєм та прагненням художниці відтворити свіжість першого враження від природи. Це надає краєвидам певної етюдності. Яскравим прикладом пейзажного твору є «Краєвид з капличкою». Побудований за академічними

Августа Кохановська (в центрі) з сестрою
Ядвігою та Ольгою Кобилянською.
Поч. XX ст.

Augusta Kochanowska (w środku) z siostrą
Jadwigą i Olgą Kobyłańską. *Początek XX wieku.*

канонами, з чітким розподілом на плани, у брунатній колірній гамі, пейзаж постає символом природи Буковини. Мисткиня вдало передає похмуру осінню пору. Емоційне відчуття природи набуває тут досить сильного звучання. Вагому частину доробку Кохановської становлять ілюстрації до творів Ольги Кобилянської. Вважається, що вона була першим ілюстратором замальовок письменниці. У 1904 році у Віденському робітничому календарі були надруковані три ілюстрації до новели «Природа», дві – до твору «Некультурна» і три – до новели «Битва». Кілька оригіналів цих творів експонуються в літературно-меморіальному музеї письменниці. Виконані у досить рідкісній техніці «рипс» –

продряпування по картону, одноколірні, ці твори підкорюють безпосередністю відтворених вражень від постійного спілкування зі споконвічною незайманою карпатською природою. Нещодавно стало відомо, що перші ілюстрації Августи до вказаних новел вийшли у збірнику під назвою «Малоруські новели» у 1901 році, надрукованому у м. Мінден, Німеччина. Крім ілюстрування творів Кобилянської, художниця зверталася до оформлення оповідання Івана Франка «Петрії і Довбушуки» (1913), малувала композиції за творами Івана Нечуя-Левицького і Сидора Воробкевича, виконала вітальну адресу з нагоди ювілею А. Гржималі – багаторічного керівника німецьких музичних товариств у Чер-

AK

нівцях (1904). Прикладом твору малої графіки є ескіз листівки-запрошення, що експонується в художньому музеї. У стилістиці цього твору помітний вплив модерну, дуже популярного на початку ХХ століття. Підтвердженням активного творчого життя мисткині є її участь у численних виставках, які на початку ХХ століття щорічно проводилися в Чернівцях. Успіх прийшов до художниці у 1910 році на виставці мистлицтва у Відні, де поруч із мисливськими знаряддями були представлені й художні твори, серед яких були подані також картини Августи Кохановської. У відгуках про виставку говорилося: «...художниця тісно пов'язана з землею її батьківщини, мала відкриті очі для химерної краси старосхідних церков і цікавого селянського одягу, а також для багатства наївної орнаментики народу, і картини з народного життя є її улюбленими мотивами» (Е. Панчук. Особиста та творча дружба двох митців пера і пензля О. Кобилянської і А. Кохановської. – Чернівці: ЛІММОК, 1969. – С. 25). Інтернаціональне журі мисливської виставки у Відні відзначило картини А. Кохановської дипломом (оригінал знаходиться в фондах Чернівецького художнього музею). Художницю вшанував архієпископ Кароль-Франц Йозеф, нагородивши її золоту брошкою. Успіх на виставці сприяв активізації творчих можливостей художниці, пробудив в неї задоволення від власного таланту. Доробок Августи Кохановської, що зберігається в Чернівецьких музеях (художньому, краєзнавчому і літературно-меморіальному О. Кобилянської), належить до раннього пе-

ріоду творчості художниці (1880-і рр. – поч. ХХ ст.). Збірка творів Кохановської сформувалася на початку існування художнього музею у 1889 році. Більша частина була передана з краєзнавчого музею, куди потрапила від родини Панчуків – близьких родичів Ольги Кобилянської. Кілька експонатів передані родиною Шевчукевичів, відомих тісними зв'язками з визначними представниками творчої інтелігенції Буковини. Велике за розміром полотно «Прочани» було придбане в приватної особи. Значне місце у творчості художниці посідають портрети та жанрові композиції. Особливо вдалими є портрет батька, автопортрети, виконані в пастельній техніці портрети дітей. У дитячих портретах ніжність і незахищеність поєднуються з романтичною піднесеністю образів. В її рисунках, етюдах, сценах з народного життя відтворені мальовничі краса рідної природи, архітектурні пам'ятки, виразні образи кращих представників народу.

Ще один бік різноманітного таланту мисткині – її діяльність у галузі реставрації церков та монастирів. Із документів обласного державного архіву відомо, що у 1910 році Кохановській надана стипендія Міністерства культів і просвіти у розмірі 800 крєйцерів для вдосконалення знань у галузі реставрації монастирських будівель на Буковині, а також було дане офіційне завдання реставрувати внутрішні образи-малюнки в монастирі Путна (Південна Буковина).

Особиста доля Августи не склалася. Вона так само, як Ольга Кобилянська не мала власної родини, дітей. Можливо, це

ще більше об'єднувало талановитих жінок. Як згадував у своїх спогадах Епідельфор Панчук, останні роки проживання в Чернівцях вони багато часу проводили разом, читали книжки, розглядали мистецькі альбоми, пили чай зі солодошами. Августа Кохановська у цей період писала портрет своєї подруги. Місцезнаходження портрета, на жаль, невідоме.

Останні п'ять років Кохановська прожила у Торуні (Польща), куди виїхала до родичів на постійне проживання. Про цей період життя мисткині мало що відомо. Зокрема, не збереглося творів художниці того періоду. Померла Августа Кохановська 7 грудня 1927 року. Невідоме місце її поховання. Останні роки, очевидно, перебуваючи у скрутному матеріальному становищі, Августа потрапила до монастирської лікарні, де й померла у

так званому закладі діаконісток, про що повідомляється у довідці про смерть художниці.

Про визначну роль А. Кохановської у світовому мистецькому процесі свідчить той факт, що кілька років тому її картини були виставлені для продажу на всесвітньовідомому мистецькому аукціоні Сотбіс у Лондоні. Підтвердженням цьому є ілюстрації робіт художниці, представлені у даному каталозі.

Особистість та художня спадщина Августи Кохановської залишила помітний слід у культурному житті краю зазначеного періоду. У творчості художниці віддзеркалені різні аспекти образотворчості Буковини, яка залишалася частиною України, перебуваючи у складі різних держав.

Сучасний вигляд міста Торунь (Польща), де померла художниця
Współczesny wygląd Torunia (Polska), miasta w którym zmarła artystka

AK

Życie i twórczość

soba znanej bukowińskiej artystki Augusty Kochanowskiej wywołuje ogromne zainteresowanie wśród miłośników sztuki. Jej rola w kulturze kraju jest dość ważna. Weszła ona do historii malarstwa Bukowiny jako grafik, malarz, etnograf. Epoka, w której dojrzał talent artystyczny Kochanowskiej jest naznaczona wzrostem samoświadomości, aktywizacją życia społecznego i kulturalnego. W Czerniowcach, jak również w innych obwodach Ukrainy powstają organizacje artystyczne, zwłaszcza „Towarzystwo Miłośników Sztuki”, są organizowane coroczne wystawy artystyczne, zostaje otwarta szkoła artystyczna, tworzy się muzea (krajowe, sztuki cerkiewnej, przemysłowe). W takich warunkach formuje się cała plejada artystów, którzy w swoich dziełach przedstawiali życie narodu.

Badania twórczości znanej bukowińskiej artystki rozpoczęły się stosunkowo niedawno i są to publikacje w periodyce obwodowej, przeważnie o charakterze biograficznym, fragmenty korespondencji artystki, które rzucają światło na jej stosunki ze znanymi działaczami kultury na Bukowinie. Analiza dokumentów Obwodowego Archiwum Państwowego ukazała nowe fakty dotyczące osoby artystki (szczególnie zostały sprecyzowane dane dotyczące jej daty i miejsca urodzenia). Większość materiałów o życiu i twórczości Augusty Kochanowskiej jest przechowywana w Literacko-Pamiętkowym Muzeum Olgi Kobyłańskiej (informacja E. Panczuka, listy O. Kobyłańskiej do Augusty Kochanowskiej, dziennik Augusty Kochanowskiej, biografia Olgi Kobyłańskiej). Dzieła artystki są przechowywane w trzech czerniowieckich muzeach: sztuki, krajoznawstwa i literacko-pamiętkowym O. Kobyłańskiej. Tak się złożyło, że życie Augusty Kochanowskiej jest ściśle powiązane z wybitną ukraińską pisarką Olgą Kobyłańską. Prywatna i artystyczna przyjaźń tych utalentowanych osobo-

wości rozpoczęła się w latach młodości i trwała niemal całe życie.

Augusta Kochanowska urodziła się Czerniowcach (według danych Obwodowego Archiwum Państwowego) 6 lipca 1868 roku, później zamieszkała w miasteczku Kimpulung na Bukowinie południowej, gdzie ojciec zajmował stanowisko starosty powiatowego. Rodzina Kochanowskich ma polskie pochodzenie. Przodkowie artystki przenieśli się na Bukowinę z Galicji w XVIII w. Rodzina była jedną z najbardziej szanowanych w Kimpulungu. Ojciec artystki Józef miał w domu bogatą bibliotekę, która składała się z dużej ilości utworów klasyków literatury światowej. W tych latach poznała się ona z przyszłą pisarką Olgą Kobyłańską. W biografii Olgi Kobyłańskiej znajdują się wersetu poświęcone Kochanowskiej „...dom starosty Kochanowskiego, ojca malarki i mojej przyjaciółki, panny Augusty Kochanowskiej, która choć nie jest Ukrainką a Niemczą Polką, jako pierwsza z bukowińskich artystek zwróciła uwagę na bukowińską, a szczególnie huculską ornamentykę i była moją najlepszą towarzyszką podczas różnych niebezpiecznych wędrowek po górach.” (Olga Kobyłańska, Pamiętniki. Autobiografie. Listy i wspomnienia, Kijów „Dnipro” 1982, s.211). Z pamiętników wiadomo, że w młodości dziewczęta spędzały razem wiele czasu, razem pisały, malowały, organizowały długotrwałe wędrowki w góry, brały udział w wystawach amatorskich, które były organizowane stale z okazji wielkich świąt w domu Kochanowskich (Boże Narodzenie, Nowy Rok, Wielkanoc).

Na początku 1885 roku rodzina Kochanowskich wyjeżdża do Czerniowiec (w związku z otrzymaniem przez Józefa Kochanowskiego posady rady rady okręgowej), gdzie zamieszkuje we własnym domu przy ulicy Szewczenki 41 (ówczesna Neue Weltgasse – Nowy Świat). Pod tym adresem rodzina Kochanowskich mieszkała przez cały czas, aż do wyjazdu artystki do Torunia w 1922 roku. Pierwsze lekcje malarstwa, według słów samej Kochanowskiej,

pobierała ona u znanego artysty, wychowanka Krakowskiej Akademii Sztuk Pięknych Tadeusza Popiela herbu Sulima, który kształtował się artystycznie pod wpływem sławnego mistrza malarstwa historycznego Jana Matejki. W 1888 roku artysta przez parę miesięcy mieszkał w Czerniowcach, gdzie, między innymi, namalował obraz na temat życia polskich królów. Właśnie w tym czasie, najprawdopodobniej, odwiedzała jego pracownię przyszła artystka. Zamiłowanie do malowania z czasem zaprowadziło ją do Wiedeńskiej Akademii Sztuk Pięknych, do której wstąpiła w 1894 roku, i w której pobierała naukę do 1899 roku. O latach studiów w akademii wiemy niewiele. Z zachowanych listów Olgi Kobylańskiej do Kochanowskiej dowiadujemy się, że nie zaprzestała ona w tym czasie kontaktów z artystką, które najczęściej podtrzymywała korespondencyjnie. W listach starszej przyjaciółki wyczuwa się zaniepokojenie losem artystki, wspieranie jej talentu artystycznego. W liście Olgi Kobylańskiej do Osypa Makowej pojawia się dosyć ciekawa charakterystyka Kochanowskiej. Pisarka, między innymi, podkreśla, że Augusta potrzebuje stalego wsparcia z боку silniejszej od niej osobowości. Ze słów Kobylańskiej jawi się nam człowiek o duży wrażliwej, delikatny, romantyczny, który ostro reagował na wszystkie życiowe sytuacje. Osobowość artystki wyłania się w jej obrazach, różnorodnych zarówno pod względem gatunkowym, jak i techniki wykonania.

Powróciwszy z Wiednia do Czerniowiec, Augusta prowadzi aktywne życie artystyczne, często wyjeżdżając do bukowińskich wsi, podróżuje po górach, gdzie bada życie Hucułów. Obserwacje artystki z czasem znajdują swoje odzwierciedlenie w dziełach malarskich i graficznych: „Powrót Hucułów z jarmarku” (1906), „Stary Hucul” (1910), „Hucul z motyką”, „Hucul w drodze”, „Orka”. W portrecie „Chłopiec w stroju ludowym” (1891) Kochanowska buduje kompozycję według wszystkich cech charakterystycznych dla portretu reprezentacyjnego, przedstawiając postać w pełnym wroście, pieczołowicie rysuje każdy detal, obierając tło pejzażowe dla drugiego planu, zachwyca się zewnętrznymi detalami. W pejzażach Kochanowska demonstruje różnorodność technik oraz motywów

przedstawienia. Większość z nich jest niewielkich rozmiarów. Wyróżniają się one ciepłym nastrojem oraz dążeniem artystki do odtworzenia świeżości pierwszego wrażenia z kontaktu z naturą. To nadaje krajobrazom cech etiudy. Wyrazistym przykładem malarstwa pejzażowego jest „Krajobraz z kapliczką”. Został on zbudowany według kanonów sztuki akademickiej. Z wyraźnym podziałem na plany, brudną gamą kolorystyczną, pejzaż jawi się jako symbol przyrody Bukowiny. Artystka umiejętnie przedstawia stan ponurej pory jesiennej. Emocjonujące odczuwanie przyrody nabiera tu dosyć jaskrawego brzmienia. Doniosłą część dorobku Kochanowskiej stanowią ilustracje do utworów Olgi Kobylańskiej. Uważa się, że była ona pierwszą ilustratorką utworów pisarki. W 1904 roku w „Wiedeńskim kalendarzu robotniczym” zostały opublikowane trzy ilustracje Kochanowskiej do noweli „Przyroda”, dwie do utworu „Niekulturalna” i trzy – do noweli „Bitwa”. Kilka oryginałów tych utworów jest eksponowanych w Muzeum Literacko-Pamiętnikowym Olgi Kobylańskiej. Są one wykonane w dosyć rzadkiej technice „ryps” – drapania po kartonie. Te jednokolorowe obrazy zniewalają bezpośredniością wrażeń, które zrodziły się w czasie ciągłego obcowania z odwieczną, dziewiczą przyrodą karpacką. Niedawno stało się jasne, że pierwsze ilustracje Augusty do wymienionych nowel weszły do tomu pod nazwą „Nowele małoruskie” w 1901 roku, który został wydrukowany w mieście Minden, Niemcy. Oprócz ilustrowania utworów Kobylańskiej artystka zabierała się do ozdobienia opowiadania Iwana Franki „Petrije i Doboszczukowie” (1913), malowała kompozycje do utworów Nieczuja-Lewickiego i Sydora Worobkiewicza, wykonała plakat z życzeniami z okazji jubileuszu A. Hrzimali – wieloletniego kierownika niemieckich towarzystw muzycznych w Czerniowcach (1904). Przykładem małej grafiki jest szkic widokówki-zaproszenia, który jest eksponowany w Muzeum Sztuki. W stylistyce tego dzieła zaznacza się wpływ modernizmu bardzo popularnego na początku XX wieku. Potwierdzeniem aktywnego życia twórczego artystki jest jej udział w wielu wystawach, które na początku XX wieku corocznie organizowano w Czerniowcach. Pierwszy sukces artystka odniosła

w 1910 roku na wystawie łowieckiej w Wiedniu, na której oprócz wyposażenia myśliwskiego były przedstawione dzieła sztuki, pośród których znalazły się obrazy Augusty Kochanowskiej. W opiniach o wystawie czytamy „...artystka ściśle powiązana z ziemią ojczystą, miała otwarte oczy na chimeryczne piękno staroschodnich cerkwi i interesujący strój chłopski, a także na bogactwo naiwnej ornamentyki narodu i obrazy z życia chłopstwa, które są jej ulubionymi motywami” (E. Panczuk., *Osobista i twórcza przyjaźń dwóch artystek pióra i pędzla O. Kobyłańskiej i A. Kochanowskiej*, Czerniowce „LMMOK” 1969, s.25). Międzynarodowe jury wystawy łowieckiej w Wiedniu nagrodziło jej obrazy dyplomem. Artystkę uhonorował arcyksiążę Karol Franciszek Józef, który wręczył jej złotą broszkę. Sukces na wystawie wpłynął korzystnie na aktywizację twórczego potencjału artystki, obudził satysfakcję z własnego talentu (oryginał dyplomu znajduje się w zbiorach Muzeum Sztuki w Czerniowcach). Dorobek Augusty Kochanowskiej, który przechowywany jest w trzech czerniowieckich muzeach: sztuki, krajoznawczym i literacko-pamiętkowym O. Kobyłańskiej należy do wczesnego okresu twórczości artystki (od 1880 do pocz. XX w.). Kolekcja dzieł Kochanowskiej została zebrana na początku istnienia Muzeum Sztuki w 1889 roku. Większa część ekspozycji była przekazana przez muzeum krajoznawcze, do którego w swoim czasie trafiła od rodziny Panczuków – bliskich krewnych Olgi Kobyłańskiej. Kilka eksponatów przekazała rodzina Szewczukiewiczów, którzy byli znani ze swoich bliskich powiązań z wybitnymi przedstawicielami twórczej inteligencji Bukowiny. Wielkich rozmiarów płótno „Pielgrzymi” zostało zakupione od osoby prywatnej. Znaczące miejsce w twórczości artystki zajmują portrety i kompozycje gatunkowe. Szczególnie udane są: portret ojca, autoportrety, portrety dzieci, wykonane w technice pastelowej. W portretach dziecięcych delikatność i bezbronność łączy się z romantycznym podniosłym charakterem obrazów. W jej rysunkach, etiudach, scenach z życia chłopskiego ukazuje się malowniczo piękno przyrody ojczystej, zabytki architektury, wyraziste portrety lepszych przedstawicieli narodu.

Jeszcze jednym przejawem wszechstronności talentu artystki jest jej działalność na polu renowacji cerkwi i monasterów. Z dokumentów archiwum państwowego wynika, że w 1910 roku Kochanowska otrzymała stypendium Ministerstwa Kultów i Oświaty w wysokości 800 grajcarów na doskonalenie wiedzy w zakresie restauracji zabudowań klasztornych na Bukowinie. Otrzymała ona konkretne zadanie – renowację wewnętrznych fresków w monasterze Putna (Bukowina południowa).

Życie osobiste Augusty się nie ułożyło. Tak samo jak Olga Kobyłańska, nie założyła ona rodziny, nie miała dzieci. Być może, że to podobieństwo jeszcze bardziej łączyło te dwie utalentowane kobiety. Jak pisał w swoich wspomnieniach Epideford Panczuk, w ostatnich latach swego pobytu w Czerniowcach, artystki wiele czasu spędzały razem, czytały książki, przeglądały albumy o sztuce, piły herbatę ze słodyczkami. W tym czasie Augusta Kochanowska malowała portret swojej przyjaciółki. Niestety, nie wiemy, gdzie on się obecnie znajduje.

Ostatnie pięć lat Kochanowska przeżyła w Toruniu (Polska), dokąd wyjechała na stałe. O tym okresie życia artystki wiemy bardzo mało. Nie zachowały się także żadne obrazy artystki z tego okresu. Nie wiemy również, gdzie została pochowana. W ostatnich latach swego życia, najprawdopodobniej znajdując się w trudnej sytuacji materialnej, Augusta trafiła do przyklasztornego szpitala tzw. diakonistek, w którym zmarła, o czym poinformowano w świadectwie zgonu artystki. Augusta Kochanowska zmarła 7 grudnia 1927 roku.

Jeżeli chodzi o miejsce artystki w sztuce światowej, to świadczy o nim ten fakt, że parę lat temu jej obrazy zostały wystawione na sprzedaż na międzynarodowej aukcji sztuki przez Sotheby's w Londynie. Potwierdzeniem tego są ilustracje prac artystki przedstawione w tym katalogu.

Osobowość oraz spuścizna artystyczna Augusty Kochanowskiej pozostawiły znaczący ślad w życiu kulturalnym Bukowiny opisanego okresu. W twórczości artystki odzwierciedlają się różne aspekty sztuki Bukowiny, która była częścią Ukrainy, należąc do różnych państw.

Гуцульські мотиви у творчості Августи Кохановської

ЕТНОГРАФІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ
МИСТКИНІ В АВСТРІЙСЬКІЙ ПЕРІОДИЦІ
КІНЦЯ ХІХ – ПОЧАТКУ ХХ СТОЛІТТЯ

14

В багатогранній діяльності Августи Кохановської великий інтерес викликають її етнографічні дослідження. Зацікавлення художниці народним побутом пояснюється не тільки особистою прихильністю, але й існуючою в українському мистецтві наприкінці ХІХ ст. загальною тенденцією захоплення народним побутом, етнічними типами, національним орнаментом, декоративним розписом тощо. Інтерес художниці до життя гуцулів виник ще у дитинстві й не згасав протягом усього життя, проте ім'я Кохановської як дослідника народного побуту маловідоме широкому загалу.

Першу спробу надрукувати статтю етнографічного характеру вона здійснила у 1890 році, відправивши до редакції віденського журналу «IN DER

SCHONEN BLAUNEN DONAU» («На прекрасному голубому Дунаї») статтю «Образки й історії з наших гір». Чи була вона надрукована – невідомо. Тільки у 1898 році, коли Кохановська перебувала у Відні, в Австрійському журналі з етнографії вийшла перша її публікація «Румунські селянські будинки на Буковині» (річник IV, с. 203-206), яка супроводжувалася рисунками художниці: «Ткаля за селянськими кроснами», «Румунська селянська хата у Валяєсяка», «Брама румунської селянської хати у Кимполунзі». Згодом були опубліковані статті: «Писанки в Буковині і Галичині» з ілюстраціями авторки (річник V, 1899), «Вівчар в буковинських Карпатах» (річник VIII, 1902), «Ярмарки на Буковині» (річник IV, 1908), «З життя пастухів овець на Буковині» (річник XIV, 1914). У чотирьох останніх публікаціях постає обдарована мисткиня, у творах котрої простежується не лише

поверхнєве зацікавлення життям і побутом гуцулів, а й глибоко науковий інтерес. У статтях Кохановська висвітлює різні аспекти матеріальної культури цієї етнографічної групи. Основні теми народознавчих досліджень художниці – спосіб життя, традиції та звичаї буковинських гуцулів, зокрема, чабанів. Цьому присвячені дві її публікації – «Вівчар буковинських Карпат» та «Із життя пастухів овець на Буковині». За тематикою їх можна поділити на декілька підрозділів: описи помешкань і господарчих приміщень селян, продуктів харчування; змальовування їх зовнішнього вигляду, де окремим підпунктом виступає відтворення одягу й аксесуарів; перекази легенд та оповідей з життя селян; описи природи. Кохановська докладно відтворює життя чабанів, змальовує їхній посуд, знаряддя праці, господарчий інвентар тощо. Характеризуючи будівлі, вона настільки точно передає ці споруди, що можна добре уявити зовнішній вигляд помешкань навіть без використання ілюстрацій.

Далі вона не обходить увагою посуд горян, виготовлений переважно з дерева: великі й малі бочки, широкі низькі корита, важкі метрові ложки для збирання молока, доїльні відра, через які протягувалися два шнури, міхи, на які ставилося маленьке відро для доїння молока. Також мисткиня розповідає про раціон чабанів, у якому чільне місце належало молочним продуктам, зокрема, виробам із сиру, докладно описуючи способи приготування страв

із сиру. Чимало уваги у публікаціях Августи Кохановської приділено змальовуванню одягу селян-чабанів, до комплекту якого входили сардаки з підігнутим подолом, саморобні шкіряні постолі, штани з грубого неваляного сукна, широкий шкіряний пояс, шкіряна сумка через плече, велика льяна сорочка, підбита хутром для захисту тіла від холоду, шапка із сукна з великим манжетом по краях.

Враження від спостережень під час подорожей втілювалися в етюди, жанрові замальовки, портрети, що зберігаються в колекції художнього музею «Хлопець у народному вбранні», (1891, полотно, олія), «Портрет літньої жінки» (к. XIX – п. XX ст., папір, олія), «Пейзаж з капличкою» (к. XIX – п. XX ст., полотно, олія), «Біля криниці» (к. XIX – п. XX ст., картон, темпера), «Гуцул з палицею» (к. XIX – п. XX ст., папір, акварель) та ін.

Багато вивчала Кохановська звичаї, традиції та національний характер гуцулів, наголошуючи при цьому на рівноправності чоловіків та жінок: «...жінки зловживають алкоголем, так само, як чоловіки, вони їздять верхи, працюють і курять, як і чоловіки». З другого боку, підкреслює принижений стан жінки: «Буває, їде жінка верхи, сидячи на складених мішках. Але, частіше за все, чоловік сидить верхи на коні, стара мати йде поряд з конем пішки» («Буковинські ярмарки»). Дослідниця намагається з'ясувати причини самотності гуцулів і головною вважає ізольованість від зовнішнього світу. В чотирьох статтях вимальовується

особистість авторки, яка поєднує спостерігача-дослідника зі справжнім романтиком. Стиль статей, мова їх викладу – прості, образні, багаті на епітети, спонукають до збудження уяви та викликають співпереживання з боку читача. Окремі епізоди Кохановська змальовує з відчутною долею іронії. Це, зокрема, стосується статті «Буковинські ярмарки», де авторка описує, як гуцулка на спині переносила через річку власного чоловіка.

Найпривабливішим моментом у публікаціях є описи зовнішності гуцулів та довколишньої природи. Відомо, що в юнацькі роки Кохановська, ймовірно, під впливом своєї подруги Ольги Кобилянської, писала невеликі прозові твори й відсилала їх до віденських журналів. Це захоплення також пояснюється інтересом до творів Івана Тургенєва, визнаного великого майстра пейзажів у прозі. Описи природи здаються особливо поетичними. У них яскраво позначилася романтична вдача мисткині: «...густий туман часто вкриває в ці дні верховини, гора Пе-

тріль Доамней майже не проглядається, густий туман пробігає нею, він мандрує хвилями, що бушують, в долину. Верхівки велетенських сосен виглядають як матові силуети» (стаття «Вівчар в буковинських Карпатах»).

З особливим захопленням вона відтворює типажі гуцулів. Так, у вищезгаданій публікації художниця наголошує на зовнішній привабливості представників цієї етнічної групи, відзначаючи, що ізольоване від зовнішнього світу життя в горах та постійно оточуюча небезпека надає їхнім обличчям вираз гордості й мужності. Художниця відзначає те, що у молоді роки більшість дівчат і хлопців є дуже милими й привабливими. Але від важкого життя вони швидко старіють і стають змарнілими, схожими на мумій зі зморщеними обличчями.

Публікації Августи Кохановської є дуже цінними з точки зору опису викладених у них подій, розкривають особистість талановитої художниці, її внутрішній світ та наочно демонструють самотність її таланту.

BADANIA ETNOGRAFICZNE AUGUSTY KOCHANOWSKIEJ W PERIODYCE AUSTRIACKIEJ KOŃCA XIX – POCZĄTKU XX WIEKU

Pośród wszechstronnej działalności Augusty Kochanowskiej wielkie zainteresowanie wywołują jej badania etnograficzne. Zaciekawienie artystki życiem wsi i kulturą ludową można objaśnić nie tylko osobistym zamilowaniem, ale ogólnymi tendencjami, które pojawiły się w sztuce ukraińskiej pod koniec XIX wieku, a przede wszystkim fascynacją życiem codziennym chłopów, typami etnicznymi, ornamentyką narodową, malarstwem dekoracyjnym itd. Imię Kochanowskiej jako badacza życia wsi jest mało znane szerszemu gronu ludzi. Zainteresowania artystki życiem Huculów zrodziły się jeszcze w dzieciństwie i nie wygasły przez całe jej życie. Pierwszą próbę opublikowania artykułu o charakterze etnograficznym podjęła ona w 1890 roku, wysyłając do redakcji czasopisma wiedeńskiego „An der schönen blauen Donau“ (Nad pięknym modrym Dunajem) artykuł zatytułowany „Obrazki i historie z naszych gór”. Informacji o tym, czy artykuł ten ukazał się drukiem, nie mamy. Dopiero w 1898 roku, podczas pobytu Kochanowskiej w Wiedniu, w „Austriackim czasopiśmie etnograficznym” ukazała się jej pierwsza publikacja „Rumuńskie zabudowania chłopskie na Bukowinie” (R. IV, ss. 203-206), w którym znalazły się również rysunki artystki „Tkaczka przy wiejskich krosnach”, „Rumuńska chata chłopska w Valea

Seaca”, „Brama rumuńskiej chaty w Kimpulungu”. Z czasem zostały opublikowane następujące artykuły: „Pisanki na Bukowinie i w Galicji” z ilustracjami autorki (R. V, 1899), „Owczarz w Karpatach Bukowińskich” (R. VIII, 1902), „Jarmarki na Bukowinie” (R. IV, 1908), „Z życia pasterzy owiec na Bukowinie” (R. XIV, 1914). Z ostatnich czterech publikacji Kochanowskiej wyłania się obraz utalentowanej artystki, w której twórczości obserwujemy nie tylko osobiste zainteresowanie życiem Huculów, ale również głęboką pasję naukową. W artykułach ukazuje ona różne aspekty kultury materialnej Huculów. Głównymi tematami badań etnograficznych artystki są: sposób życia, tradycje i zwyczaje bukowińskich Huculów, szczególnie pasterzy. Tej tematyce poświęca ona dwie publikacje: „Owczarz w Karpatach Bukowińskich” oraz „Z życia pasterzy owiec na Bukowinie”. Według tematyki artykuły te można podzielić na kilka podrozdziałów: opisy chłopskich budynków mieszkalnych i gospodarczych, opisy produktów spożywczych, charakterystyka wyglądu zewnętrznego z osobnym przedstawieniem stroju i akcesoriów huculskich; opisy legend i podań ludowych; opisy przyrody. Kochanowska dokładnie relacjonuje życie pasterzy, charakteryzuje ich naczynia, narzędzia pracy, inwentarz gospodarski itd. Opisujać budynki, czyni to na tyle dokładnie, że możemy sobie bardzo precyzyjnie wyobrazić ich wygląd, nawet bez korzystania z ilustracji. Następnie charakteryzuje naczynia górali, które były najczęściej wykonane z drewna i

składały się z wielkich i małych beczek, szerokich i niskich koryt, ciężkich metrowych łyżek do zbierania mleka, wiader do dojenia, przez które były przeciągnięte dwa sznury, worków na które stawiano małe wiaderko do dojenia krów. W dalszej części artystka opowiada o zwyczajach kulinarnych pasterzy, w których pierwsze miejsce zajmowały produkty mleczne, szczególnie wyroby z sera. Bardzo dokładnie relacjonuje ona sposoby przygotowania potraw z sera. Znaczące miejsce w publikacjach Augusty Kochanowskiej zajmuje opis stroju chłopca-czabana, w skład którego wchodziły serdaki z podwiniętym dołem, skórzane kierzce własnej roboty, spodnie z grubego szarego sukna, szeroki pas skórzany, skórzana torba noszona na ramieniu, wielka koszula lniana podszyta futrem celem ochrony ciała przed chłodem, czapka z sukna z wielkim mankietem na krawu.

Wrażenia z obserwacji podczas podróży przedstawiały się w etiudy, scenki rodzajowe, portrety, które są przechowywane w kolekcji Muzeum Sztuki („Chłopiec w stroju ludowym” (1891, płótno, olej), „Portret starej kobiety” (koniec XIX – początek XX w., papier, olej), „Pejzaż z kapliczką” (koniec XIX – początek XX w., płótno, olej), „Przy studni” (koniec XIX – początek XX w., karton, tempera), „Hucul z laską” (koniec XIX – początek XX w., papier, akwarela) i inne. Wiele miejsca w swoich badaniach poświęciła Kochanowska zwyczajom, tradycjom i narodowemu charakterowi Huculów, z jednej strony podkreślając równouprawienie kobiet i mężczyzn: „.... kobiety, podobnie jak mężczyźni, nadużywają alkoholu, jeżdżą konno, pracują i palą jak mężczyźni”. Z drugiej strony – podkreśla upokorzenie kobiet: „Bywa, jedzie kobieta na koniu, siedząc na złożonych workach. Częściej jednak, mężczyzna siedzi na koniu, stara matka idzie obok na piechotę.” („Jarmarki na Bukowinie”). Kochanowska stara się zgłębić przyczynę oryginalności Huculów i jako główną wskazuje ich izolację od świata zewnętrznego. W czterech artykułach ukazuje się nam osobowość autorki, która łączyła w sobie cechy obserwatora-naukowca z prawdziwym romantykiem. Styl

artykułów, język opisu jest prosty, obrazowy, bogaty w epitetę, zmusza do pobudzenia wyobraźni oraz wywołuje współczucie czytelnika. Razem z tym nie obce jej było poczucie humoru. Świadczy o tym przedstawiony w artykule „Jarmarki na Bukowinie” epizod, kiedy Huculka przenosiła przez rzeczkę na plecach własnego męża.

Najciekawsze w publikacjach Kochanowskiej są opisy wyglądu zewnętrznego Huculów oraz opisy przyrody. Wiemy, że w młodości Kochanowska, najprawdopodobniej pod wpływem swojej przyjaciółki Olgi Kobylańskiej, pisała niewielkie utwory prozatorskie i wysyłała je do czasopism wiedeńskich. Tę pasję można objaśnić również zainteresowaniem twórczością Iwana Turgieniewa, który jest znany jako wielki mistrz pejzażu w prozie. Opisy przyrody wydają się szczególnie poetyckie. Uwydatnia się w nich w sposób jaskrawy romantyczna maniera artystki: „.... gęsta mgła często w tych dniach spowija wierzchołki, góry Petril Doamnei prawie nie widać, gęsty tuman przesuwa się po niej, wdręje falami, które opadają w dolinę. Wierzchołki ogromnych sosen wyglądają jak matowe zarysy.” („Owczarz w Karpatach Bukowińskich”).

Ze szczególną fascynacją odmalowuje ona typy Huculów. I tak, w artykule „Owczarz w Karpatach Bukowińskich” artystka akcentuje ich atrakcyjny wygląd, podkreślając, że izolacja od świata zewnętrznego w górach, stałe obcowanie z otaczającym niebezpieczeństwem nadaje ich obliczom wyraz dumy i męstwa. Artystka podkreśla, że w latach młodości większość dziewcząt i chłopców wygląda bardzo miło i atrakcyjnie. Jednak, trudy życia powodują ich szybkie starzenie się i niszczenie, które upodabnia ich do mumii, z wielką ilością zmarszczek na obliczu.

Publikacje Augusty Kochanowskiej są bardzo cenne z uwagi na przedstawione w nich wydarzenia, dopełniają charakterystykę osobowości utalentowanej artystki, ujawniają jej świat wewnętrzny i są świadectwem oryginalności jej talentu.

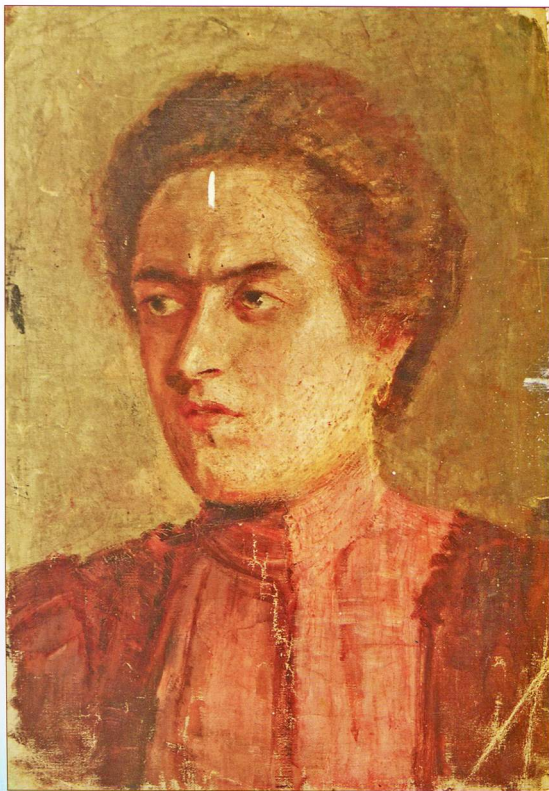
СПИСОК ІЛЮСТРАЦІЙ

SPIS ILUSTRACJI

Автопортрет <i>Кін. XIX – поч. XX ст. Картон, олія</i>	21	Autoportret <i>Kon. XIX – pocz. XX w. Karton, olej</i>
Селянин з палицею <i>Поч. XX ст. Папір, темпера</i>	22	Chłop z laską <i>Pocz. XX w. Papier, tempera</i>
Хлопець у народному вбранні <i>1891. Полотно, олія</i>	23	Chłopiec w stroju ludowym <i>1891. Plótno, olej</i>
Гуцулка з конем <i>Етюд. Кін. XIX – поч. XX ст. Папір, олія</i>	24	Huculka z koniem. <i>Etiuda. Kon. XIX – pocz. XX w. Papier, olej</i>
Гуцульська пара <i>Кін. XIX – поч. XX ст. Папір, олія</i>	25	Huculska para <i>Kon. XIX – pocz. XX w. Papier, olej</i>
Прочани <i>Кін. XIX – поч. XX ст. Полотно, олія</i>	26–27	Pielgrzymi <i>Kon. XIX – pocz. XX w. Plótno, olej</i>
Голова гуцула <i>Кін. XIX – поч. XX ст. Картон, олія</i>	28	Głowa Hucula <i>Kon. XIX – pocz. XX w. Karton, olej</i>
Портрет молодого цигана <i>Поч. XX ст. Полотно, олія</i>	29	Portret młodego Cygana <i>Pocz. XX w. Plótno, olej</i>
Селянська дівчинка. Етюд <i>Кін. XIX – поч. XX ст. Картон, олія</i>	29	Dziewczynka chłopska. Etiuda <i>Kon. XIX – pocz. XX w. Karton, olej</i>
Біля криниці <i>Поч. XX ст. Картон, темпера</i>	30	Przy studni <i>Pocz. XX w. Karton, tempera</i>
Дівчина з косами <i>Кін. XIX – поч. XX ст. Папір, темпера</i>	31	Dziewczynka z warkoczami <i>Kon. XIX – pocz. XX w. Papier, tempera</i>
Портрет хлопчика <i>Кін. XIX – поч. XX ст. Папір, пастель</i>	32	Portret chłopczyka <i>Kon. XIX – pocz. XX w. Papier, pastel</i>
Хлопчик з хвилястим волоссям <i>Кін. XIX – поч. XX ст. Полотно, олія</i>	32	Chłopczyk z kręconymi włosami <i>Kon. XIX – pocz. XX w. Plótno, olej</i>
Дівчина в кріслі <i>Кін. XIX – поч. XX ст. Папір, акварель</i>	33	Dziewczyna w fotelu <i>Kon. XIX – pocz. XX w. Papier, akwarela</i>
Пейзаж з капличкою <i>Кін. XIX – поч. XX ст. Полотно, олія</i>	34–35	Pejzaż z kapliczką <i>Kon. XIX – pocz. XX w. Plótno, olej</i>
Портрет літньої жінки <i>Кін. XIX – поч. XX ст. Папір, олія</i>	36	Portret starszej kobiety <i>Kon. XIX – pocz. XX w. Papier, olej</i>
Жінка з сережками <i>Кін. XIX – поч. XX ст. Дерево, олія</i>	37	Kobieta z kolczykami <i>Kon. XIX – pocz. XX w. Deska, olej</i>
Портрет невідомої <i>Кін. XIX – поч. XX ст. папір, пастель</i>	37	Portret nieznanej <i>Kon. XIX – pocz. XX w. Papier, pastel</i>

Портрет дівчинки <i>Кін. XIX – поч. XX ст. Папір, настель</i>	37	Portret dziewczynki <i>Kon. XIX – pocz. XX w. Papier, pastel</i>
Осінній красвид <i>Кін. XIX – поч. XX ст. Картон, олія</i>	38	Pejzaż jesienny <i>Kon. XIX – pocz. XX w. Karton, olej</i>
Місто на тлі гори <i>Кін. XIX – поч. XX ст. Полотно, настель</i>	38	Miasto na tle góry <i>Kon. XIX – pocz. XX w. Plótno, pastel</i>
Взимку <i>Кін. XIX – поч. XX ст. Папір, темпера</i>	39	Zimą <i>Kon. XIX – pocz. XX w. Papier, tempera</i>
Весняний пейзаж <i>Кін. XIX – поч. XX ст. Папір, настель</i>	40	Pejzaż wiosenny <i>Kon. XIX – pocz. XX w. Papier, pastel</i>
Весняний пейзаж <i>Кін. XIX – поч. XX ст. Папір, настель</i>	40	Pejzaż wiosenny <i>Kon. XIX – pocz. XX w. Papier, pastel</i>
Ескіз листівки <i>Кін. XIX – поч. XX ст. Папір, олівець, соус</i>	41	Szkic widokówki <i>Kon. XIX – pocz. XX w. Papier, ołówek</i>
Подвір'я <i>1889. Папір, олівець</i>	46–47	Podwórze <i>1889. Papier, ołówek</i>
Автопортрет <i>Кін. XIX – поч. XX ст. Папір, вугіль</i>	48	Autoportret <i>Kon. XIX – pocz. XX w. Papier, węgiel</i>
Дзвінниці <i>1909. Папір, олівець</i>	49	Dzwonnice <i>1909. Papier, olej</i>
Єврейське поселення <i>1896. Папір, олівець</i>	50	Osada żydowska <i>1896. Papier, ołówek.</i>
Зарисовка <i>Кін. XIX – поч. XX ст. Папір, олівець</i>	50	Szkic <i>Kon. XIX – pocz. XX w. Papier, ołówek</i>
Дівчинка на камені <i>Кін. XIX – поч. XX ст. Папір, олівець</i>	51	Dziewczynka na kamieniu <i>Kon. XIX – pocz. XX w. Papier, ołówek</i>
Жінка з довгою шнєю <i>Кін. XIX – поч. XX ст. Папір, вугіль</i>	51	Kobieta z długą sznyą. <i>Kon. XIX – pocz. XX w. Papier, węgiel, pastel</i>
Голова старого з бородою <i>Кін. XIX – поч. XX ст. Папір, вугіль</i>	52	Głowa starca z brodą <i>Kon. XIX – pocz. XX w. Papier, węgiel</i>
Старий з бородою <i>Кін. XIX – поч. XX ст. Папір, вугіль</i>	52	Starzec z brodą <i>Kon. XIX – pocz. XX w. Papier, węgiel</i>
Портрет хлопчика <i>Кін. XIX – поч. XX ст. Картон, вугіль</i>	53	Portret chłopczyka <i>Kon. XIX – pocz. XX w. Karton, węgiel</i>
Етюд <i>Кін. XIX – поч. XX ст. Картон, темпера</i>	53	Etiuda <i>Kon. XIX – pocz. XX w. Karton, tempera</i>

Автопортрет. Кін. XIX – поч. XX ст. Картон, олія
Autoportret. Kon. XIX – pocz. XX w. Karton, olej

AK

Селянин з палицею. Поч. XX ст. Папір, темпера
Chłop z laską. Poc. XX w. Papier, tempera

AK

23

Хлопець у народному вбранні. 1891. Полотно, олія
Chłopiec w stroju ludowym. 1891. Płótno, olej

AK

Гуцулка з конем. Етюд. Кін. XIX – поч. XX ст. Папір, олія
Huculka z koniem. Etiuda. Kon. XIX – pocz. XX w. Papier, olej

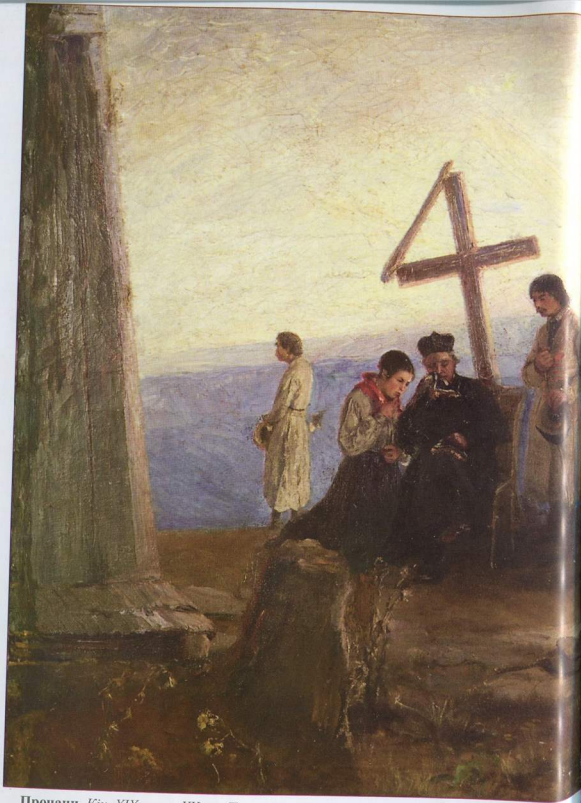
AK

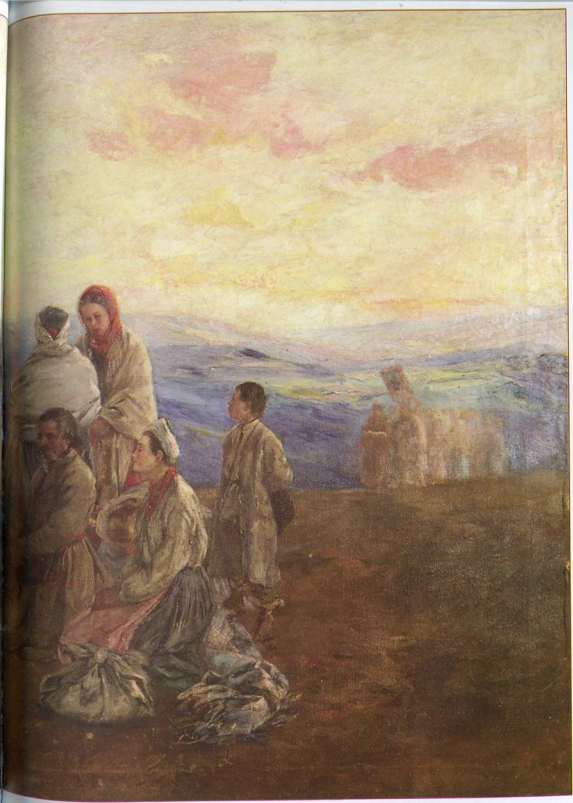
25

Гуцульська пара. Кін. XIX – поч. XX ст. Папір, олія
Huculska para. Kon. XIX – pocz. XX w. Papier, olej

AK

Прочани. Коп. XIX – поч. XX ст. Полотно, олива

Паломники. Коп. XIX – поч. XX в. Плёно, олива

Голова гуцула. Кін. XIX – поч. XX ст. Картон, олія
Głowa Hucula. Kon. XIX – pocz. XX w. Karton, olej

AK

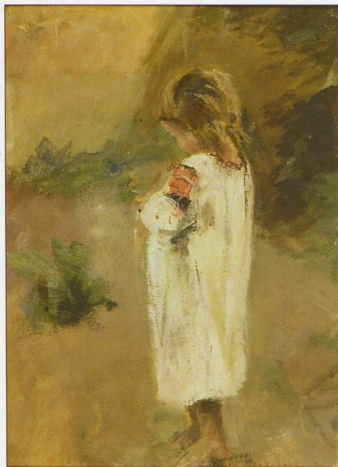

Портрет молодого цигана.

Поч. XX ст. Полотно, олія

Portret młodego Cygana.

Pocz. XX w. Płótno, olej

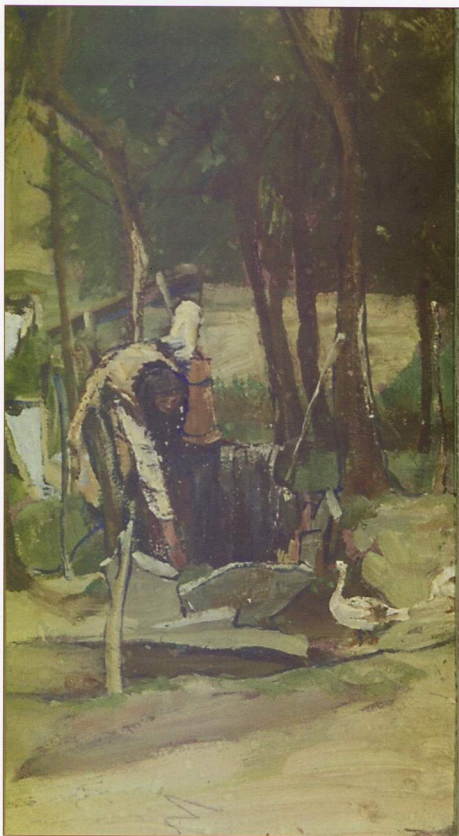

Селянська дівчинка.

Етюд. Кін. XIX – поч. XX ст. Картон, олія

Dziewczynka chłopska.

Etiuda. Kon. XIX – pocz. XX w. Karton, olej

Біля криниці.

Поч. XX ст.

Картон, темпера

Przy studni.

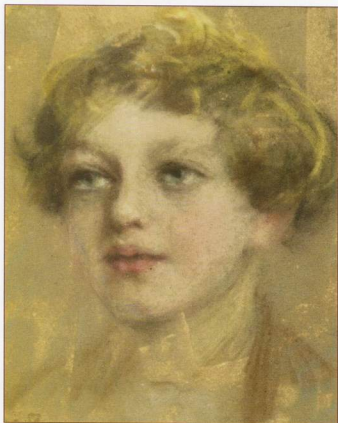
Росч. XX в.

Картон, темпера

AK

Дівчина з косами. Кін. XIX – поч. XX ст. Папір, темпера
Dziewczynka z warkoczami. Kon. XIX – pocz. XX w. Papier, tempera

Портрет хлопчика.

Кін. XIX – поч. XX ст. Папір, пастель

Portret chłopczyka.

Kon. XIX – pocz. XX w. Papier, pastel

32

Хлопчик з хвилястим волоссям.

Кін. XIX – поч. XX ст. Полотно, олія

Chłopczyk z kręconymi włosami.

Kon. XIX – pocz. XX w. Płótno, olej

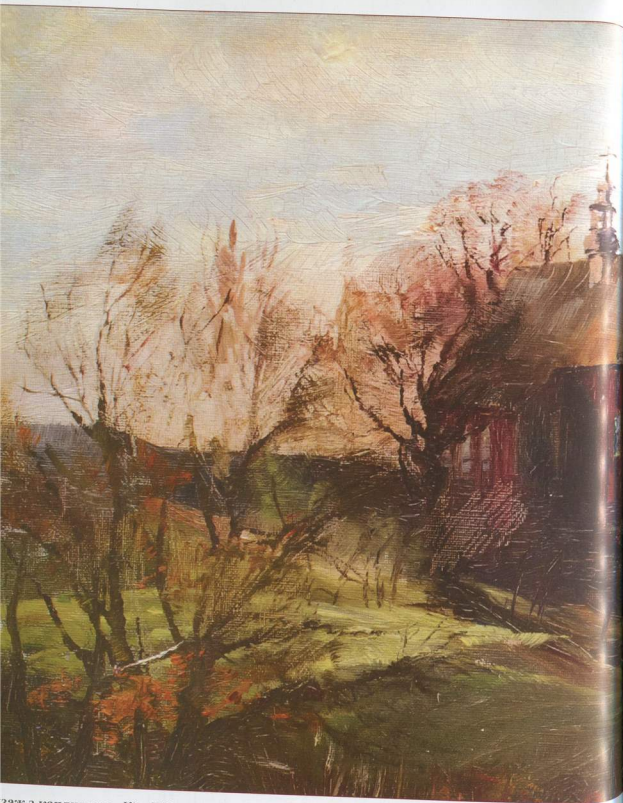
AK

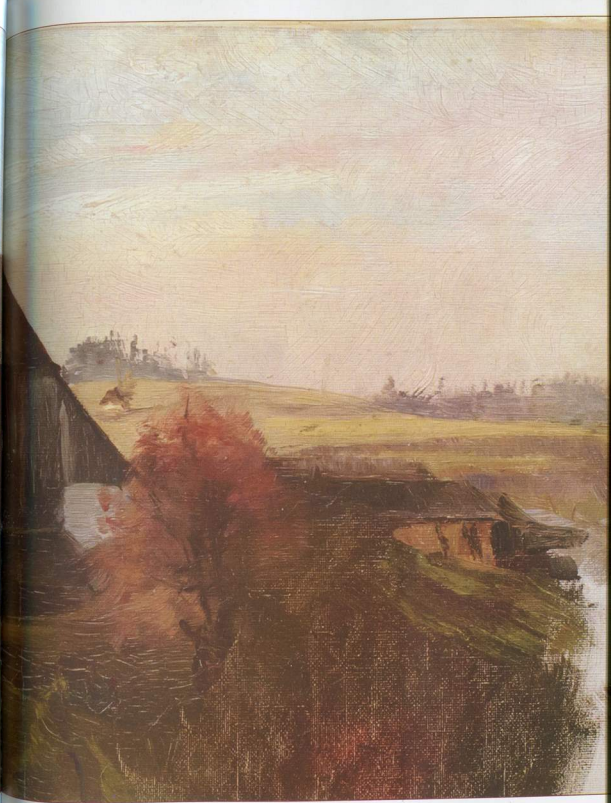
33

Дівчина в кріслі. Кін. XIX – поч. XX ст. Папір, акварель.
Dziewczyna w fotelu. Kon. XIX – pocz. XX w. Papier, akwarela

AK

заж з капличкою. Кін. XIX – поч. XX ст. Полотно, олія
aż z kapliczką. Kon. XIX – pocz. XX w. Plótno, olej

Портрет літньої жінки. Кін. XIX – поч. XX ст. Папір, олія
Portret starszej kobiety. Kon. XIX – pocz. XX w. Papier, olej

AK

1

2

3

1 **Жінка з сережками.**

Кін. XIX – поч. XX ст. Дерево, олія

Kobieta z kolczykami.

Kon. XIX – pocz. XX w. Deska, olej

2 **Портрет невідомої.**

Кін. XIX – поч. XX ст. Папір, пастель

Portret nieznaniej.

Kon. XIX – pocz. XX w. Papier, pastel

3 **Портрет дівчинки.**

Кін. XIX – поч. XX ст. Папір, пастель

Portret dziewczynki.

Kon. XIX – pocz. XX w. Papier, pastel

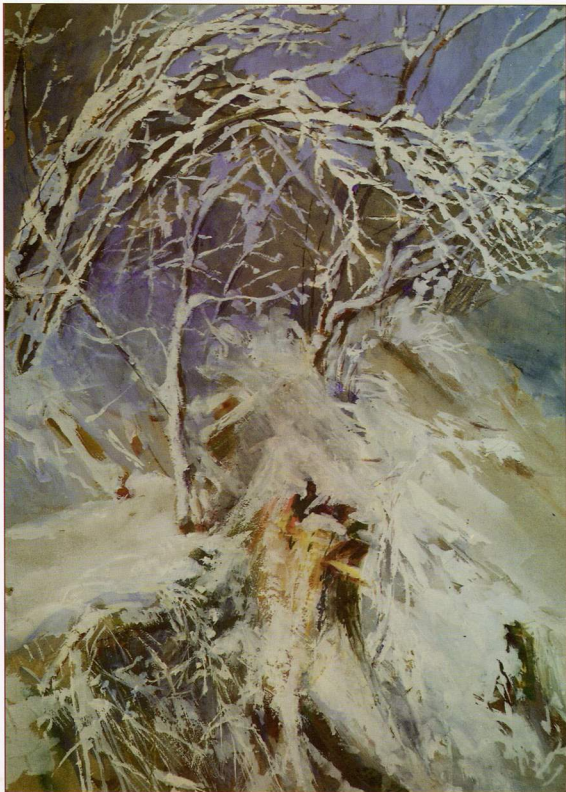
Осінній красвид. Кін. XIX – поч. XX ст. Картон, олія
Pejzaż jesienny. Kon. XIX – pocz. XX w. Karton, olej

38

Місто на тлі гори. Кін. XIX – поч. XX ст. Полотно, пастель
Miasto na tle góry. Kon. XIX – pocz. XX w. Plótno, pastel

AK

Взимку. Кін. XIX – поч. XX ст. Папір, темпера
Zima. Коп. XIX – поч. XX в. Папір, темпера

Весняний пейзаж. Кін. XIX – поч. XX ст. Папір, пастель
Rejzaż wiosenny. Kon. XIX – pocz. XX w. Papier, pastel

40

Весняний пейзаж. Кін. XIX – поч. XX ст. Папір, пастель
Rejzaż wiosenny. Kon. XIX – pocz. XX w. Papier, pastel

AK

Диплом інтернаціональної виставки мисливства (Відень, 1910)
 Dyplom międzynarodowej wystawy łowieckiej (Wiedeń, 1910)

41

Ескіз листівки. Кін. XIX – поч. XX ст. Папір, олівець, соус
 Szkic widokówki. Kon. XIX – pocz. XX w. Papier, ołówek

AK

Sotheby's

EST. 1784

19TH CENTURY EUROPEAN PAINTINGS
INCLUDING GERMAN, AUSTRIAN, HUNGARIAN & SLAVIC PAINTINGS

42

Акварелі Августи Кохановської, виставлені на продаж на аукціоні Сотбіс одним лотом 9 квітня 2002 року у Лондоні ("Sotheby's 19th Century European Paintings Including German, Austrian, Hungarian & Slavic Paintings – Sotheby's London – 9 April 2002. (Max Liebermann, E. J. Schindler, A. Wierusz-Kowalski, Millet, Rousseau, and others)")

Akwarele Augusty Kochanowskiej, które zostały wystawione na sprzedaż przez Sotheby's jednym lotem aukcyjnym 9 kwietnia 2002 roku w Londynie. ("Sotheby's 19th Century European Paintings Including German, Austrian, Hungarian & Slavic Paintings – Sotheby's London – 9 April 2002. (Max Liebermann, E. J. Schindler, A. Wierusz-Kowalski, Millet, Rousseau, and others)")

AK

**Вид на Краків
Panorama Krakowa**

**Вулиця в Лодзі
Ulica w Łodzi**

Пrawdopodobно, що на акварелі з назвою «Вулиця в Лодзі» зображена будівля Уряду Буковини (Bukowiner Landesregierung) у Чернівцях (інші корпус історичного факультету Чернівецького університету) - вид від Соборної площі.

Istnieją przypuszczenia, że na akwarceli zatytułowanej „Ulica w Łodzi” został przedstawiony budynek Urzędu Bukowiny (Bukowiner Landesregierung) w Czerniowcach (obecnie корпус Wydziału Historii Uniwersytetu Czerniowieckiego) – widok od strony placu Katedralnego.

43

**Палац митрополита
Pałac metropolity**

AK

Збірник О. Кобилянської «Малоруські новели» з ілюстраціями Августи Кохановської. – *Minden, Німеччина*. – 1901.

Tom O. Kobylańskiej „Nowele małoruskie” z ilustracjami Augusty Kochanowskiej. – *Minden, Niemcy*. – 1901.

AK

Ліюстрація до новели «Природа»
Ilustracja do noweli „Przyroda”

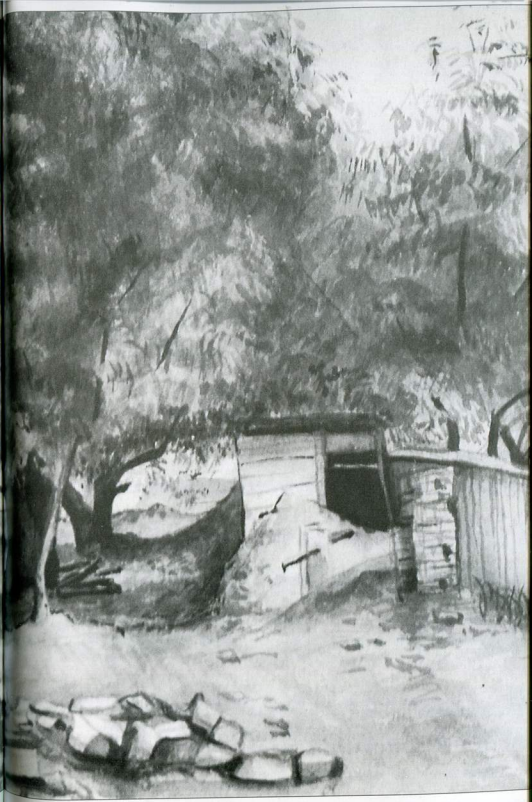
Ліюстрація до новели «Битва»
Ilustracja do noweli „Bitwa”

45

Ліюстрація
до новели
«Некультурна»
Ilustracja
do noweli
„Niekulturalna”

AK

Подвір'я. 1889. Папір, олівець.
Podwórze. 1889. Papier, ołówek

Автопортрет. Кін. XIX – поч. XX ст. Папір, вугіль
Autoportret. Kon. XIX – pocz. XX w. Papier, węgiel

AK

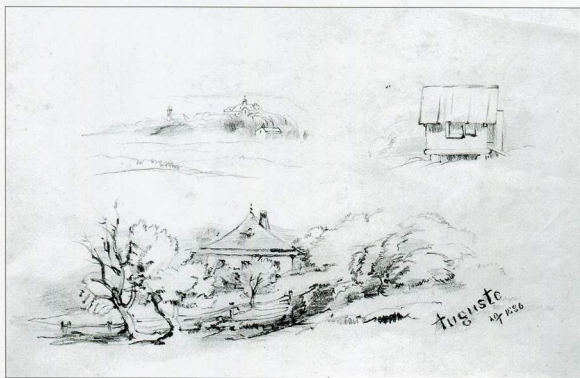
Дзвінниця. 1909. Папір, олівець
Dzwonnice. 1909. Papier, ołówek

AK

Єврейське поселення. 1896. Папір, олівець
Osada żydowska. 1896. Papier, ołówek

50

Зарисовки. 1886. Папір, олівець
Szkic. 1886. Papier, ołówek

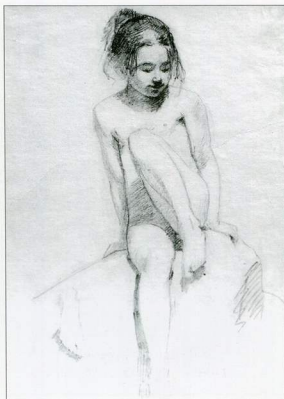
AK

Дівчинка на камені.

Кін. XIX – поч. XX ст. Папір, олівець

Dziewczynka na kamieniu.

Коп. XIX – поч. XX w. Papier, ołówek

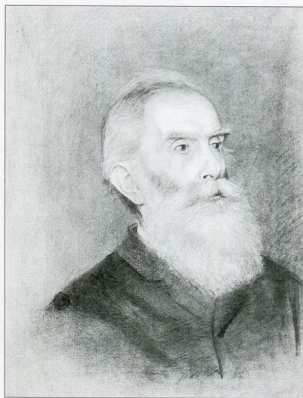
Жінка з довгою шияю.

Кін. XIX – поч. XX ст. Папір, вугіль, пастель

Kobieta z długą szyją.

Коп. XIX – поч. XX w. Papier, węgiel, pastel

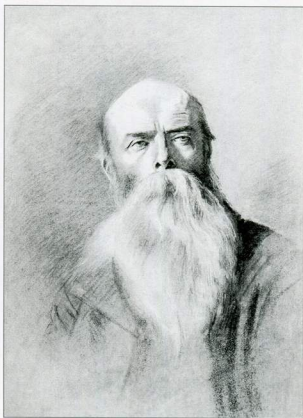
Голова старого з бородою.

Кін. XIX – поч. XX ст. Папір, вугіль

Głowa starca z brodą.

Kon. XIX – pocz. XX w. Papier, węgiel

52

Старий з бородою.

Кін. XIX – поч. XX ст. Папір, вугіль

Starzec z brodą.

Kon. XIX – pocz. XX w. Papier, węgiel

AK

Портрет хлопчика.

Кін. XIX – поч. XX ст. Картон, вугіль

Portret chłopczyka.

Kon. XIX – pocz. XX w. Karton, węgiel

Етюд. *Кін. XIX – поч. XX ст. Картон, темпера*

Etiuda. *Kon. XIX – pocz. XX w. Karton, tempera*

Біографічна довідка

6 липня 1868 року в Чернівцях народилася Августа Кохановська. Згодом переїхала до міста Кимполунг (Румунія), де батько перебував на посаді повітового старости.

- 1885** – родина Кохановських повертається до Чернівців (у зв'язку з отриманням Йозефом Кохановським посади радника окружної управи), оселяється в будинку на вул. Новий Світ, № 41 (тепер вул. Т. Шевченка).
- 1880-і рр.** – написання новел «Поворот до осені», «Дорога до вівчарні», «Уникати і страждати», «Едельвейс», «Сутінки», «Туман», «Вижниця», «Фата моргана».
- 1888** – бере уроки малювання в Чернівцях у студії відомого польського художника Тадеуша Суліми фон Попела.
- 1894–1899** – навчання у Віденській академії образотворчих мистецтв.
- 1898** – надрукована стаття «Румунські селянські будинки на Буковині» з ілюстраціями художниці (Австрійський журнал з етнографії. – Річник IV. – Відень, 1898. – С. 203-206).
- 1899** – надрукована стаття «Писанки в Буковині і Галичині» з ілюстраціями Августи (там само. – Річник V. – Відень, 1899. – С. 154-161).
- 1901** – надруковані новели «Природа», «Некультурна», «Битва» з ілюстраціями А. Кохановської в збірнику «Малоруські новели» (Мінден, Німеччина).
- 1902** – надрукована стаття «Вівчар в буковинських Карпатах» (там само. – Річник VIII. – Відень, 1902.)
- 1904** – надруковані новели О. Кобилянської «Некультурна», «Битва», «Природа» з ілюстраціями Кохановської (Віденський робітничий календар).
- 1908** – надрукована стаття «Буковинські ярмарки» («Австрійський журнал з етнографії». – Річник IV. – Відень, 1908. – С. 199-207).
- 1910** – участь в Інтернаціональній виставці мисливства у Відні, отримання диплома. Надання стипендії Міністерства культів і просвіти Чернівецького магістрату для удосконалення знань у реставрації фресок.
- 1912** – обрана членом Товариства прихильників мистецтва.
- 1913** – надруковане оповідання Івана Франка «Петрії і Добушуки» з ілюстраціями Августи Кохановської.
- 1914** – надрукована стаття «З життя пастухів овець на Буковині» (Австрійський журнал з етнографії. – Річник XIV. – Відень, 1914. – С. 106-114).
- 1922** – виїхала на постійне місце проживання до м. Торунь (Польща).

7 грудня 1927 року померла в закладі діаконісток, м. Торунь (Польща)

Nota biograficzna

6 lipca 1868 roku w Czerniowcach przyszła na świat Augusta Kochanowska. Z czasem przeniosła się do miasta Kimpulung (Rumunia), gdzie ojciec obejmował posadę starosty powiatowego.

- 1885** – rodzina Kochanowskich powraca do Czerniowiec (w związku z otrzymaniem przez Józefa Kochanowskiego posady radcy rady okręgowej), zamieszkuje w domu przy ulicy Nowy Świat pod numerem 41 (obecnie ulica Szewczenki).
- Lata 80. XIX w.** – pisze nowele „Powrót do jesieni”, „Droga do owczarni”, „Unikać i cierpieć”, „Edelweiss”, „Zmierzch”, „Mgła”, „Wiźnica”, „Fatamorgana”.
- 1888** – pobiera lekcje malowania w czerniowieckiej pracowni znanego polskiego artysty Tadeusza Popiela herbu Sulima.
- 1894–1899** – nauka w Wiedeńskiej Akademii Sztuk Pięknych.
- 1898** – opublikowanie artykułu „Rumuńskie zabudowania chłopskie na Bukowinie” z ilustracjami artystki (Austriackie czasopismo etnograficzne, R. IV, Wiedeń 1898, ss.203-206).
- 1899** – opublikowanie artykułu „Pisanki na Bukowinie i w Galicji” z ilustracjami Augusty (Austriackie czasopismo etnograficzne, R. V, Wiedeń 1899, ss.154-161).
- 1901** – ukazanie się nowel O. Kobyłańskiej „Przyroda”, „Niekulturalna”, „Bitwa” z ilustracjami A. Kochanowskiej w tomie „Małoruskie nowele” (Minden, Niemcy).
- 1902** – opublikowanie artykułu „Owczarz w Karpatach Bukowińskich” (Austriackie czasopismo etnograficzne, R. VIII, Wiedeń, 1902).
- 1904** – ukazanie się nowel O. Kobyłańskiej „Niekulturalna”, „Bitwa”, „Przyroda” z ilustracjami Kochanowskiej (Wiedeński kalendarz robotniczy).
- 1908** – opublikowanie artykułu „Jarmarki na Bukowinie” (Austriackie czasopismo etnograficzne, R. IV, Wiedeń 1908, ss. 199-207).
- 1910** – udział w Międzynarodowej Wystawie Łowieckiej w Wiedniu, otrzymanie dyplomu. Nadanie stypendium Ministerstwa Kultów i Oświaty Magistratu Czerniowieckiego celem doskonalenia wiedzy z renowacji fresków.
- 1912** – została członkiem Towarzystwa Miłośników Sztuk Pięknych.
- 1913** – ukazanie się opowiadania Iwana Franki „Petrije i Doboszczukowie” z ilustracjami Augusty Kochanowskiej.
- 1914** – opublikowany artykuł „Z życia pasterzy owiec na Bukowinie (Austriackie czasopismo etnograficzne, R. XIV, Wiedeń 1914, ss. 106-114).
- 1922** – wyjazd na stałe do Torunia (Polska).

7 grudnia 1927 roku umiera w zakładzie diakonistek w Toruniu (Polska).

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Словник художників України. — Київ. — 1970. — С. 116.
2. Митці України. Енциклопедія: Упорядник М. Г. Лабінський, В. С. Мурза; за ред. А. В. Кудрицької. — Київ, 1992. — С. 848.
3. Історія українського мистецтва; за редакцією М. П. Бажана. — Київ., 1970. — Т. 4. — Кн. 2.
4. А. А. Жаборюк. Український живопис останньої третини ХІХ-поч.ХХ ст. — Київ-Одеса. — 1990. — С. 221, 235, 244.
5. Д. Гоберман. По Северной Буковине. — Ленинград. — 1983. — С. 39, 49.
6. А. С. Kochanowski — Osterreicher in der Bucovina und ciglizien — Zeitschrif fur osteerreichische Volkskunde — V Jahrgand. — Wien. — 1899
7. А. V. Kochanowska — Der osterreichische Volkskunde — VIII — Jahrgand. — Wien. — 1902
8. А. Kochanowski — Aus dem ltbten der Schafreieichihe Volkskunde — XX Jahrang — Wien. — 1914
9. Glasul Bucovinei — 636. — 29.X.1931
10. Skjdybr Artistow Polskch. — Wroclaw. — 1986 — 46.
11. ДАЧО. — Крайове управління Буковини (Чернівці). — ф. — оп.2. — од.зб.2341.
12. ДАЧО. — Листування з Міністерством культур і просвіти Чернівецьким міським магістратом про надання стипендії художникам. — ф.3. — оп.3. — од.зб. 20776.
13. там само. — Ф.3. — оп. 2. — од.зб. 24272.
14. там само. — Ф.3. — оп.2. — од.зб. 21705.
15. Ольга Кобилянська. Щоденники. Автобіографії. Листи, статті та спогади.
16. Фонди ЛММК. — Інв. № 314—3114. — Поштова листівка О. Кобилянської до А. Кохановської від 3.01.1904. .
17. Фонди ЛММК. — Інв. № 1692. — Листівка до Кохановської від 13.01.1900.
18. Фонди ЛММК. — Інв. № 1787. — Лист до Ядвіги Кохановської від 5.05.1908.
19. Фонди ЛММК. — Інв. № 3192. — Лист А. Кохановської до О. Кобилянської від 19.10.1886.
20. Фонди ЛММК. — Інв. № 3193 — Лист А. Кохановської до О. Кобилянської від 14.11.1886.
21. Фонди ЛММК — Інв. № 3194 — Лист А. Кохановської до О. Кобилянської від 6.11.1889.
22. Фонди ЛММК. Фонди ЛММК. — Інв. № 3195. — Лист А. Кохановської до О. Кобилянської від 17.05.1900.
23. Фонди ЛММК. — Інв. № 3196. — Листівка поштова А. Кохановської до О. Кобилянської.
24. Фонди ЛММК. — Інв. № 3197. — Лист А. Кохановської до О. Кобилянської від 19.09.1906.
25. Фонди ЛММК. — Інв. № 3198. — Листівка поштова А. Кохановської до О. Кобилянської.
26. Фонди ЛММК — Інв. № 3199. — Лист А. Кохановської до О. Кобилянської.
27. Олена Гужва. Етнографічні дослідження Августи Кохановської. Народна творчість та етнографія. — № 2, 3, березень-квітень-травень-червень. — 1997. — С. 130-132.
28. Епідельфор Панчук. Особиста та творча дружба двох митців пера і пензля — О. Кобилянської і А. Кохановської. — Архів літературно-меморіального музею О. Кобилянської.
29. Гужва Олена. Етнографічні дослідження Августи Кохановської в австрійській періодичі кін. ХІХ—поч. ХХ ст. Українсько-австрійські культурні взаємини другої половини ХІХ—поч. ХХ ст. — Київ-Чернівці, 1999. — С. 141-147.
30. Гужва О. Атрибуція автопортретів Августи Кохановської з колекції Чернівецького художнього музею. Музейний щорічник. — 2003. — Матеріали науково-практичної конференції «Музей та музейна справа на початку III тисячоліття. М. Чер-

- нівці, 14 травня 2003». — Чернівці. — 2003. — С. 118, 119.
31. О. Гужва. Графік, ілюстратор, етнограф. — Чернівці. — 1993. — 20 серпня.
32. В. Вознюк. Перша українська художниця. — Буковинське віче. — 1991. — 6 липня.
33. Шевченко Наталя. Троянди Августи Кохановської. — Буковина. — 2003. — липень.
34. Росинська Олена. Августа Кохановська — назавжди. — Час. — 2003. — 27 травня.
35. Олена Гужва. Мистець, особистість, романтик. — Gazeta Polska Bukwiny

AK

Resümee

In der Geschichte der bildenden Kunst der Bukowina Ende XIX - erste Hälfte des XX Jahrhunderts spielt Auguste Kohanowska - der Maler, Graphiker, Etnograph eine wichtige Rolle. Die Epoche, wenn das Talent von A. Kohanowska heranreife, war durch Wachsen des Nationalselfbewußtseins, durch Aktivierung des öffentlichen und kulturelles Lebens im westlichen Teil der Ukraine kennzeichnet. Das Leben dieser Künstlerin war mit der berühmten ukrainischen Schriftstellerin Olga Kobylyans'ka eng verbunden. Und Czernowitz war damals ihre gemeinsame schöpferische Wiege.

Das Schaffenswerk von Auguste Kohanowska, das man jetzt in Czernowitzer Kunst- und Heimatmuseums, auch im Olga Kobylyans'ka-Museum besichtigen kann, gehört zu der früheren Periode des Schaffens (1880 - Anfang des XX Jahrhunderts).

Das Archiv der Künstlerin zählt über 100 Werke um besteht aus Skizzen, Zeichnen, Porträts und Landschaftsbildern. Besonders gelungen sind ihre Pastellbilder: Selbstbildnisse, Porträts des Vaters und der Kinder. Ihre Werke zeugen nicht nur von ihrer meisterhaften Beherrschung der graphischen Technik und Ölmalerei, sondern auch von ihrem nicht gleichgültigem Verhalten zu ihren Modells.

Auguste Kohanowska schuff große Anzahl von Werken, in denen sie den Charakter und die Träume des Volkes zeigte. In ihren Zeichnungen, Skizzen sind die Gestalten von Huzulen, Szenen aus der Lebensweise des Volkes, malerische Schönheit der Nationaltracht und Architektur, hinreißende Landschaften der Heimat dargestellt.

Die meisten von ihren Kunstwerken sind die Illustrationen zu den Werken von Olga Kobylyans'ka. Sie war die erste, die illustrierte Novellen dieser Schriftstellerin. Sie malte Bilder zu den Werken von Nechuy-Lewizki und Sydir Vorobkevych, ausstattete auch eine der Erzählungen von Iwan Franko.

Andere Seite ihres Talents - Teilnahme an der Restaurationsarbeiten von Kirchen und Klöstern.

Auguste Kohanowska ist auch als ein Etnograph bekannt. Sie zeichnete auch bukowinische Nationaltrachten und Architektur für die eigene ethnographische Forschung „Über den Nationalbau der Bukowina“.

Die Gestalt und die Erbe von Auguste Kohanowska hinterließ eine bemerkbare Spur im Kulturleben der Bukowina.

Літературно-художнє видання

Августа КОХАНОВСЬКА

З колекції Чернівецького обласного художнього музею

Упорядник *Інна КИЦУЛ*

Автор тексту *Олена ГУЖВА*

Фотограф *Сергій КИРИЧЕНКО*

Переклад польською мовою *Томаша КАЛУЦЬКІ*

Дизайн і верстка *Горя СТУСИКА*

верстка, редагування і друк

видавничий дім
publishing house

Свідоцтво про внесення
до Державного реєстру суб'єкта
видавничої справи ЧЦ №1 від 10.07.2000 р.

телефон
[0372] 552 943

адреса
58000, м. Чернівці,
вул. Радищева, 10

e-mail
info@bukrek.net

web-сайт
www.bukrek.net

Бук
Гек

видавничий дім